

EURÓPSKA KOMISIA

V Bruseli, 7.6.2011
SEK(2011) 823 v konečnom znení

Odporúčanie pre

ODPORÚČANIA RADY

k národnému programu reforiem Litvy na rok 2011,

ktorým sa predkladá stanovisko Rady

k aktualizovanému konvergenčnému programu Litvy na roky 2011 – 2014

{SEK(2011) 723 v konečnom znení}

Odporúčanie pre

ODPORÚČANIA RADY

k národnému programu reforiem Litvy na rok 2011,

ktorým sa predkladá stanovisko Rady

k aktualizovanému konvergenčnému programu Litvy na roky 2011 – 2014

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii¹, a najmä na jeho článok 9 ods. 3,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie²,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

po konzultácii s Hospodárskym a finančným výborom,

keďže:

- (1) Európska rada 26. marca 2010 schválila návrh Európskej komisie o iniciovaní novej stratégie pre zamestnanosť a rast nazvanej Európa 2020, založenej na posilnenej koordinácii hospodárskych politík, ktorá sa zameria na kľúčové oblasti, v ktorých sú potrebné opatrenia na oživenie potenciálu Európy v oblasti udržateľného rastu a konkurencieschopnosti.
- (2) Rada 13. júla 2010 prijala odporúčanie týkajúce sa všeobecných usmernení k hospodárskym politikám členských štátov a Únie (2010 až 2014) a 21. októbra 2010 Rada prijala rozhodnutie týkajúce sa Usmernení politík zamestnanosti členských štátov³, ktoré spolu tvoria „integrované usmernenia“. Členské štáty boli vyzvané, aby tieto integrované usmernenia zohľadnili vo svojej vnútroštátnej hospodárskej politike a politike zamestnanosti.

¹ Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.

² Ú. v. EÚ C, s. .

³ Rozhodnutím Rady 2011/308/EÚ z 19. mája 2011 sa stanovuje, že sú naďalej platné aj v roku 2011.

- (3) Komisia 12. januára 2011 prijala prvý ročný prieskum rastu, čo znamená začiatok nového cyklu hospodárskeho riadenia v EÚ a prvý európsky semester ex-ante a integrovanej koordinácie politiky, ktorá je zakotvená v stratégii Európa 2020.
- (4) Európska rada 25. marca 2011 schválila priority fiškálnej konsolidácie a štrukturálnej reformy (v súlade so závermi Rady z 15. februára a 7. marca 2011 a v nadväznosti na ročný prieskum Komisie v oblasti rastu). Zdôraznila, že prednostne sa treba zamerať na obnovenie stabilných rozpočtov a fiškálnej udržateľnosti, znižovanie nezamestnanosti prostredníctvom reforiem trhu práce a na nové úsilie o posilnenie rastu. Európska rada požiadala členské štáty, aby tieto priority premietli do konkrétnych opatrení, ktoré zahrnú do svojich programov stability alebo konvergenčných programov a do svojich národných programov reforiem.
- (5) Európska rada 25. marca 2011 takisto vyzvala členské štáty, ktoré sa zúčastňujú na Pakte Euro Plus, aby svoje záväzky predložili včas na to, aby mohli byť zaradené do ich programov stability alebo konvergenčných programov a do ich národných programov reforiem.
- (6) Litva 28. apríla 2011 predložila aktualizáciu svojho konvergenčného programu na rok 2011, ktorý sa vzťahuje na obdobie rokov 2011 – 2014, a svoj národný program reforiem na rok 2011. S cieľom zohľadniť vzájomné prepojenia boli tieto dva programy posúdené súčasne.
- (7) Litovská ekonomika sa zotavuje z hlbokej hospodárskej krízy, počas ktorej sa HDP sa znížil z maxima na minimum o 17 %, keďže kolaps domáceho dopytu sa zosilnil poklesom celosvetového obchodu. Trh práce rýchlo reagoval na krízu a nezamestnanosť sa rekordne zvýšila, pričom v polovici roka 2010 dosiahla maximálnu úroveň 18,3 % z iba 4,2 % na začiatku roku 2008. Ekonomiku pomohlo stabilizovať pevné odhodlanie týkajúce sa spôsobu riadenia meny podporené výraznou fiškálnou konsolidáciou spolu s úpravou miezd a opatreniami v súkromnom sektore, ktorých cieľom je posilniť stabilitu finančného systému. Keďže celosvetová ekonomika sa zotavila a ekonomike pomohla opätovne nadobudnutá konkurencieschopnosť, vývoz sa zvýšil a v roku 2010 sa obnovil ekonomický rast. V roku 2011 oživenie naberá rýchlosť, keďže sa zvyšuje domáci dopyt. Aj keď sa očakáva, že nezamestnanosť sa bude rýchlym tempom znižovať, udrží sa na dvojmiestnej úrovni.
- (8) Vychádzajúc z posúdenia aktualizovaného konvergenčného programu podľa nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 sa Rada domnieva, že makroekonomický scenár, ktorý tvorí základ konvergenčného programu na rok 2011, je realistický. Zatiaľ čo vychádza z viac-menej priaznivejších predpokladov rastu na rok 2011, vo všeobecnosti sa zhoduje s najnovšou prognózou Komisie na rok 2012. V programe sa plánuje zníženie deficitu pod referenčnú hodnotu 3 % do roku 2012, čo je lehota, ktorú stanovila Rada, ale opatrenia na rok 2012 to dostatočne nepodporujú. Zrýchľujúca sa ekonomická dynamika môže viesť k lepším rozpočtovým výsledkom za rok 2011, než sa predpokladalo v programe. Ak sa však dočasné konsolidačné opatrenia, ktorých platnosť uplynie na konci roku 2011, nepredĺžia a nedoplnia o rozsiahle trvalé opatrenia, hrozí riziko, že rozpočtové ciele programu na rok 2012 sa nespĺnia napriek zlepšujúcim sa makroekonomickým vyhladkam. Priemerná ročná fiškálna konsolidácia za obdobie rokov 2010 – 2012 je podstatne nižšia ako 2,25 % HDP, ktorú Rada odporúčala v rámci postupu pri nadmernom deficite prijatého 16. februára 2010. Keďže ekonomický rast a daňové príjmy sú výrazne vyššie, než sa predpokladalo v

čase odporúčania Rady týkajúceho sa postupu pri nadmernom deficite, realizácia požadovanej fiškálnej konsolidácie by mala umožniť znížiť deficit a rýchlejšie pokročiť smerom k strednodobému cieľu. Nepredpokladá sa, že v rámci programového obdobia sa dosiahne strednodobý cieľ štrukturálneho prebytku predstavujúci 0,5 % HDP.

- (9) Vzhľadom na rozsiahlu úpravu, ktorá je potrebná na dosiahnutie cieľa v prípade postupu pri nadmernom deficite na rok 2012, pokročenie smerom k strednodobému cieľu a na požiadavku zabezpečiť potrebné spolufinancovanie, aby sa čerpanie zo štrukturálnych fondov EÚ presunulo na skoršie obdobie a aby sa zvýšili produktívne investície do ekonomiky, bude výzvou identifikovať ďalšie konsolidačné opatrenia. Zlepšenie efektívnosti vo verejnom sektore by mohlo vytvoriť ďalší priestor na úpravu výdavkov bez zníženia kvality verejných služieb. Bez ďalšej reformy sa výdavky súvisiace so starnutím obyvateľstva v priebehu niekoľkých ďalších desaťročí zvýšia tempom nad priemerom EÚ. V júni 2010 vláda schválila základný náčrt komplexnej reformy systému sociálneho zabezpečenia a dôchodkového systému. Návrh zahŕňal výrazné zvýšenie veku odchodu do dôchodku, zmeny spôsobu výpočtu dôchodkov a integráciu štátnych dôchodkov do všeobecnej schémy sociálneho poistenia. Schválenie a úspešná realizácia všetkých aspektov týchto návrhov budú mimoriadne dôležité pre dlhodobú fiškálnu udržateľnosť a mohli by pomôcť zvýšiť ponuku pracovnej sily tým, že sa poskytnú silnejšie pracovné stimuly v prípade starších pracovníkov a zabezpečí sa primeranosť dôchodkov. Dlhodobá fiškálna udržateľnosť si okrem toho vyžaduje aj pevnejší fiškálny rámec. Ide najmä o to, že v situácii, ktorá bezprostredne predchádzala kríze, fiškálny rámec nezabránil opakovaným rozsiahlym revíziám cieľov na strane výdavkov a procyklickému zvyšovaniu výdavkov financovaných z neočakávaných príjmov. Nadmerné zvyšovanie výdavkov financovaných z príjmov súvisiacich s konjunktúrou vyvolalo hlbokú fiškálnu nerovnováhu, ktorá sa prejavila počas krízy. Okrem toho prispela k prehriatiu ekonomiky.
- (10) Miera nezamestnanosti v Litve patrí medzi najvyššie v EÚ. Bezprostrednou úlohou je zabezpečiť, aby sa tento rýchly nárast nestal štrukturálnym. Veľmi prísne pracovnoprávne predpisy a demotivačné činitele pre prácu v rámci systému sociálnej pomoci ohrozujú fungovanie trhu práce. V kombinácii s dostatočne financovanými aktívnymi politikami trhu práce by opatrenia prijaté v týchto oblastiach pomohli znížiť riziko, že vysoká nezamestnanosť sa stane štrukturálnou, a potlačiť rozsiahlu tieňovú ekonomiku.
- (11) Litovské štátne podniky predstavujú asi 18 % HDP. Naďalej sú skôr neefektívne s neuspokojivou finančnou návratnosťou. Úspešná reforma štátnych podnikov by okrem toho zvýšila hospodársku súťaž a zlepšila by podnikateľské prostredie. Litva začala v roku 2010 reformu v piatich hlavných sektoroch. V reforme sa stanovili usmernenia o transparentnosti pre štátne podniky, ktoré poskytujú základ pre zodpovednosť vlády. Uznesenie vlády týkajúce sa zlepšenia efektívnosti z decembra 2010 poskytlo ďalší dôveryhodný rámec pre reformu. Naďalej sú to však iba rámce a usmernenia a v uznesení chýbajú viaceré pôvodne navrhované opatrenia, ktoré by zabezpečili oddelenie regulačnej a vlastníckej funkcie.
- (12) Energetická náročnosť litovskej ekonomiky patrí medzi najvyššie v EÚ. Do veľkej miery to súvisí s vykurovaním domácností, kde zle udržiavané viacbytové budovy predstavujú hlavnú časť problému. Napriek zavedeniu stratégie na riešenie tejto otázky v roku 2004 sa uskutočnilo málo investícií. Okrem toho sa rýchlo zvýšil počet

kúpených automobilov, zatiaľ čo príjmy z daní v oblasti energetiky a dopravy sa v pomere k HDP a k daniam z príjmu zamestnancov znížili (výrazne nad priemer EÚ). Riešenie nízkej miery daňového zaťaženia v oblasti energetiky vrátane daní z evidencie a vlastníctva dopravných vozidiel by podporilo fiškálnu konsolidáciu v krátkodobom horizonte a zároveň by stimulovalo efektívnejšie využívanie energie.

- (13) Litva má síce podnikateľský regulačný rámec, ktorý je celkovo priaznivý, je však hodnotená relatívne zle, pokiaľ ide o podmienky pre založenie podniku, čas a náklady na vydanie stavebných povolení a ochranu investorov. Zlepšenie regulácie v týchto oblastiach by pomohlo stimulovať tvorbu pracovných miest a rast. Reforma politiky hospodárskej súťaže by ďalej zlepšila životné prostredie, pokrok je však pomalý, najmä v sektore energetiky a sektore maloobchodu s potravinami. Dokončenie revidovanej národnej stratégie pre energetickú nezávislosť pomôže riešiť obavy súvisiace s istotou dodávky a podporiť väčšiu hospodársku súťaž pri výrobe elektriny. Vykonávanie tretieho balíka právnych predpisov EÚ o trhu s elektrinou a plynom by zlepšilo hospodársku súťaž na maloobchodnom trhu s energiou. V sektore maloobchodu s potravinami Litva prijala v roku 2009 zákon o zákaze nekalej činnosti maloobchodných podnikov. V sektore maloobchodu s potravinami sa však naďalej zaznamenáva nedostatočná úroveň hospodárskej súťaže čiastočne z dôvodu jeho štruktúry a neefektívnosti v regulácii trhu. Koncentrácia do potravinárskych reťazcov mala vzostupný trend, keď podiel štyroch najväčších maloobchodných predajcov v roku 2008 dosiahol 72 % celkového predaja.
- (14) Litva prijala v rámci Paktu Euro Plus niekoľko záväzkov⁴. V záujme posilnenia fiškálnej udržateľnosti Litva prijme zákony na uľahčenie akumulácie finančných prostriedkov v rezerve štátnej pokladnice pre ťažké ekonomické obdobia a podporí zodpovednú protiinflačnú rozpočtovú politiku. Bolo ohlásených aj niekoľko dôležitých opatrení s cieľom reformovať dôchodkový systém a systém sociálneho zabezpečenia. Opatrenia v oblasti zamestnávania sa zameriavajú na podporu zamestnanosti, boj proti nelegálnej alebo neprihlásenej práci a podporu flexibilných podmienok zamestnávania. V záujme zlepšenia podnikateľského prostredia sa prijali viaceré záväzky, ktorých cieľom je posilniť obchodné inšpektoráty, zvýšiť transparentnosť a znížiť administratívne zaťaženie podnikov. Tieto záväzky sa týkajú všetkých štyroch oblastí paktu. Celkovo zodpovedajú reformnej agende načrtnutej v konvergenčnom programe a národnom programe reforiem. Rôzne opatrenia v oblasti zamestnávania by v prípade ich zavedenia poskytli vítaný príspevok k vytváraniu dopytu po pracovnej sile. Tieto aspekty sa posudzovali a zohľadňovali v odporúčaníach.
- (15) Komisia posúdila konvergenčný program a národný program reforiem vrátane záväzkov Paktu Euro Plus⁵. Zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku v Litve, ale aj ich dodržiavanie pravidiel a usmernení EÚ vzhľadom na potrebu posilniť celkové hospodárske riadenie Európskej únie tým, že sa poskytnú vstupy na úrovni EÚ do budúceho vnútroštátneho rozhodovania. Vzhľadom na uvedené je Komisia toho názoru, že sa budú musieť špecifikovať opatrenia na zabezpečenie súladu s rozpočtovými cieľmi na rok 2012. Mali by sa prijať aj ďalšie kroky na reformovanie dôchodkového systému v záujme zlepšenia

⁴ Ďalšie podrobnosti o záväzkoch prijatých v rámci Paktu Euro Plus sa uvádzajú v SEK(2011) 723.

⁵ SEK(2011) 723.

fiškálnej udržateľnosti a podpory dlhšieho pracovného života, zlepšenia fungovania trhu práce, realizácie balíka reforiem štátnych podnikov, zlepšenia energetickej efektívnosti a riešenia problematiky nízkych daní v oblasti energetiky, ako aj posilnenia hospodárskej súťaže v určitých sektoroch.

- (16) Vzhľadom na toto posúdenie a po zohľadnení odporúčania Rady podľa článku 126 ods. 7 Zmluvy o fungovaní Európskej únie z 2. júna 2010 Rada preskúmala aktualizáciu konvergenčného programu Litvy na rok 2011 a jej stanovisko⁶ je vyjadrené najmä v odporúčaní v ďalej uvedených bodoch 1 a 2. Po zohľadnení záverov Európskej rady z 25. marca 2011 Rada preskúmala národný program reforiem Litvy,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Litva v období rokov 2011-2012 podnikla kroky na:

- (1) prijatie ďalších fiškálnych opatrení trvalej povahy do obdobia rozpočtu na rok 2012 v záujme odstránenia nadmerného deficitu. Posilniť daňovú disciplínu a úplné využitie ekonomického oživenia, aby sa ďalej urýchlilo znižovanie deficitu a zabezpečil pokrok smerom k strednodobému rozpočtovému cieľu aspoň o 0,5 % HDP ročne. Posilniť fiškálny rámec, najmä zavedením vynútiteľných a záväzných výdavkových stropov v strednodobom rozpočtovom rámci.
- (2) prijatie navrhovaných vykonávacích právnych predpisov týkajúcich sa reformy dôchodkového systému. V záujme zvýšenia účasti na trhu práce odstrániť fiškálne demotivačné činitele pre prácu v prípade osôb vo veku alebo takmer vo veku odchodu do dôchodku.
- (3) zvýšenie flexibilitnosti trhu práce tým, že sa zmení a doplní zákonník práce, aby sa stal flexibilnejší a aby umožnil lepšie využívanie zmlúv na dobu určitú. Zmeniť a doplniť príslušné právne predpisy, najmä zákon o peňažnej sociálnej pomoci, aby sa zabezpečilo, že systém sociálnej pomoci nemá pracovne demotivačný vplyv.
- (4) realizáciu všetkých aspektov balíka reforiem štátnych podnikov do konca roku 2011 a zabezpečenie oddelenia regulačnej a vlastníckej funkcie, jasných podnikateľských cieľov, zvýšenej transparentnosti a oddelenia komerčných a nekomerčných činností.
- (5) zlepšenie energetickej účinnosti budov rýchlou implementáciou holdingového fondu a prijatie opatrení na zmenu zdaňovania smerom k využívaniu energie, počnúc daňami z evidencie a vlastníctva osobných dopravných vozidiel.
- (6) prijatie opatrení na zlepšenie podmienok pre založenie podniku, vystavenie stavebných povolení a na posilnenie hospodárskej súťaže v sektore energetiky a sektore maloobchodu.

V Bruseli

*Za Radu
predseda*

⁶ Podľa článku 9 ods. 3 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.